

СЕКЦИЯ 22. Филологические науки.

ПОД- СЕКЦИЯ 1. Литературоведение.

Козубенко Л.М.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української і світової
літератури та методики навчання ДВНЗ
«Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет ім. Г. Сковороди»

**ІНТИМНА ПРОБЛЕМАТИКА В МАЛІЙ
ПРОЗІ РЕД'ЯРДА КІПЛІНГА**

Ключові слова: інтимна проблематика, герой, автор, почуття, твір

Keywords: intimate problems, hero, author, feelings, essay

Один із найзначніших англійських письменників Ред'ярд Кіплінг увійшов до світової літератури насамперед як визначний новеліст, автор нарисів та романів. Однією із провідних тем у деяких його творах, зокрема в оповіданнях, є тема кохання.

Не піддається жодному сумніву той факт, що кохання – це безмежне почуття, яке поєднує два люблячих серця. У Р. Кіплінга ж кохання має чітко окреслені межі і воно відбувається в Індії, країні з суворими звичаями: «Дехто вважає, що в Індії немає романтики. Вони не праві. В нашому житті стільки романтики, скільки це для нас є корисним. Іноді навіть більше» [3, с. 40].

Герої письменника не можуть просто кохати один одного. Вони обов'язково мають пройти якесь випробування, а тоді вже насолоджуватись цим почуттям. Яскравим прикладом цього є оповідання «Саїс міс Йол».

Поліцейський чиновник Стрікланд є героєм цього оповідання і одним з

улюблених персонажів Р. Кіплінга. Саме цей образ наділений автобіографічними рисами автора. Він намагається дізнатися про місцевих жителів настільки, «наскільки їм самим про себе відомо» [4, с. 29]. З цією метою він наслідує одну таємничу людину: «Тубільці від Бгор-Катхрі до Джама-Масджит бояться і поважають його, а крім того вірять, що він володіє даром перетворюватися в невидимку і управляти демонами» [4, с. 29]. І Стрікланд, в свою чергу, на диво освоївся серед корінних жителів. Він опускався в нетрі, проникав на таємні обряди і навіть допомагав фарбувати Біка смерті; апогеєм його подвигів було те, як він завоював руку і серце своєї коханої.

Двоє молодих людей знайшли один одного: «Коли в місто приїхали Йоли, Стрікланд дуже серйозно, як і все, що він робив, закохався в міс Йол, а вона трохи згодом закохалася в нього, тому що не могла зрозуміти, що він за людина» [4, с.40]. На шляху до щастя стали її батьки: «Стрікланд попросив її руки у її батьків, але міс Йол заявила, що вона не має наміру кинути свою дочку у відомство імперії, де мало платять, а старий Йол прямо сказав, що не схвалює діяльності та поведінки Стрікланда і просить його відтепер не говорити з їхньою дочкою і не писати їй» [4, с. 41]. Тут Р. Кіплінг подає актуальну тему батьків і дітей: батьки, бажаючи найкращого для своїх нащадків, нав'язують свою суб'єктивну думку.

Головний герой, як порядна людина, поступається своїми бажаннями заради майбутнього коханої: «Добре, не буду, бо не хочу псувати життя своїй коханій» [4, с. 41].

Досить часто кохання штовхає людину на подвиги. Отож і Стрікланд під чужим ім'ям «служив у старого Йола і був приставлений до арабського скакуна міс Йол. Арабською скакун був вихолощений так, що на нього було приємно дивитися. Батьки міс Йол раділи, бачачи, що вона забула про своє дурне захоплення молодим Стрікландом, і називали її хорошою дівчинкою» [4, с. 31].

Щодо героя оповідання «Саїс міс Йол», то він є яскравим неоромантичним образом, який прагне і діє як на побутовому, так і на духовному рівні: «старий Йол не встиг і озирнутися, як батьківську згоду було вирвано, й Стрікланд і міс Йол були повінчані ...» [4, с. 33].

У Р. Кіплінга був талант знаходити серед подій звичайного і навіть ззовні нудного життя щось хвилююче, вагоме, помічати у звичайній людині те велике і високе, що робить її представником людства і що властиве разом з тим кожному. Ця своєрідна поезія прози життя особливо широко розкрилась в оповіданнях Р. Кіплінга, у тій сфері його творчості, де він справді виступає як невтомний майстер. В центрі уваги письменника – реальні життєві ситуації, його мова – та мова, якою говорять прості люди.

Оповідання «Ліспет» і «За межею» свідчать про те, з яким глибоким зацікавленням вивчав Р. Кіплінг життя народів Індії, намагався пізнати своєрідність їхніх характерів.

Зображення гуркхів, бенгальців, індусів, тамілів у оповіданнях письменника – це не просто данина екзотиці; Р. Кіплінг відтворював живу різноманітність традицій, вірувань, характерів: «Індуси не схильні дозволяти своїм жінкам дивитися на світ. Дотримуючись їх поглядів, він був би наразі набагато щасливішим, а маленька Бізеза могла б як і раніше замішувати хліб власними руками» [5, с. 79].

Яскравим прикладом змалювання індійських традицій є оповідання «За межею»: «Він знав, що на Сході чоловіки не приходять на любовні побачення під вікна об одинадцятій годині ранку і що жінки там не домовляються про зустріч за тиждень до її початку» [5, с. 34].

Епіграфом до вищезгаданого оповідання є індійська приказка: «Ні каста, ні сон на зламаному ліжці для кохання не перешкода. Я вирушив шукати любов і втратив себе» [5, с. 79], яка ще раз доводить, що для справжнього почуття немає заборон і обмежень: «Але клянусь своєю душею і душею моєї матері, я тебе кохаю. І щоб не сталося зі мною, зло тебе не

торкнеться» [5, с. 83]. Письменник наголошує, що: «багато чого з написаного про східну пристрасність і поривчастість перебільшено і почерпнуто з чужих рук, але дещо і справедливо» [5, с. 83]. Він змальовує пристрасний і запальний характер кохання: «Бізеа метала громи і блискавиці і під кінець пригрозила накласти на себе руки, якщо Тріджего негайно не порве з чужою мем-сахіб, що встала між ними» [5, с. 82].

Святість цього почуття переплітається з жорстокістю і трагічністю: «Й до сьогодні Тріджего не знає, як сталася ця трагедія; чи то Бізеа в нападі безпричинного відчаю сама все розповіла, чи то у неї тортурами намагалися вирвати зізнання, коли виявили їх зв'язок; але обидві руки її були обрубані по зап'ястя, а він потім все життя накульгував» [5, с. 84].

У цьому оповіданні Р. Кіплінг сміливо торкається заборонених, тем кохання, що пов'язує білого чоловіка з індійською жінкою. Це почуття, яке руйнує расові бар'єри: «Ти ж англієць, а я просто чорношкіра дівчина, – шкіра її була світлішою від золотого злитку на монетному дворі, – і вдова чорношкірого чоловіка» [5, с. 83]. Також цю тему він порушує у одному із своїх найкращих оповідань «Без благословення церкви»: «Він був англієць, а вона дочка бідняка-мусульманина: два роки тому її мати, опинившись без засобів до існування, погодилася продати Аміру, як продала була її насильно самому князю Темряви, запропонуй він хорошу ціну» [5, с. 130].

Головний герой цього твору живе між двох вогнів: з одного боку – шістнадцятирічна дружина з сином, а з іншого – посада англійського офіцера: «Подвійне життя загрожує багатьма ускладненнями. Тільки що начальство, наче навмисне розпорядилося відправити його на два тижні в дальній форт – замінити офіцера, у якого захворіла і злягла дружина. Вислухавши наказ, Холден повинен був мовчки знести і схвальне зауваження стосовно того, що йому в якійсь мірі пощастило – він не одружений, і руки у нього не зв'язані» [5, с. 131].

Холден до безтями кохає Аміру: «Я кохаю тебе так само, як і кохав

завжди, всім серцем. Лежи спокійно, мій скарбе, і відпочивай» [5, с. 132], але й не може відмовитись від улюбленої роботи. Проте Р.Кіплінг знаходить вихід із цієї безвихідної, на перший погляд, ситуації – це смерть найдорожчих для Холдена людей: «Як жорстоко! Як безсердечно!» [5, с. 144].

Допомогла ж Холдену пережити ці випробування долі віртуозна рука майстра, Р.Кіплінга.

Письменнику подобалися мужні і вольові люди, які можуть витримати удари долі, сміливо протистояти їй, не розмірковуючи про нерівність сил. Через усе своє життя він проніс поняття про справжнє покликання, дійсні цінності, без яких існування здавалося пустим і даремним: «Обов'язок у Кіплінга понад усе. І це не тільки обов'язок перед імперією. В першу чергу це обов'язок перед собою, перед своєю душею, яку необхідно зберегти чистою і гуманною, як би важко не складалися обставини» [1, с. 13].

Р. Кіплінг не визнавав тих, для кого власні інтереси були на першому місці, він був переконаний, що під час випробування людина, якій невідоме почуття відповідальності за велику і важливу справу, неодмінно виявиться слабкою і жалюгідною.

Письменник у своїй творчості неодноразово торкається теми романтики і світлого почуття – кохання, але по-своєму, адже у нього кохання трагічне і безнадійне: «Кіплінг був романтиком, але таким, який не дозволяв собі злетіти над дійсністю, немов не помічаючи її буденного непоказного обличчя. Він був реалістом, якого, однак, ніхто б не переконав у тому, що романтика є старомодною і смішною» [2, с. 381].

Яскравим прикладом зазначеного вище є оповідання «Через вогонь», де закохані трагічно гинуть, не допустивши таким чином своєї розлуки: «Якщо щось від нас залишиться, спалить нас разом, бо ми зробили належні молитви. Але цей вогонь буде спекотнішим, ніж полум'я багаття з гілок хвойного дерева» [4, с. 116]. Вони розбили свої родини: він, тікаючи від

буденщини – «Дружина Саката Сінгха пішла жити до матері і забрала з собою дітей» [4, с. 263] – вона, рятуючи себе від жорстокості чоловіка – «через тиждень після весілля він відлупцював Ахіру товстою палицею» [4, с. 262], тому що кохали один одного.

Яким жалюгідним і водночас захоплюючим виглядає їхнє життя, наповнене працею, небезпекою і любовними перипетіями, поряд з життям англійських чиновників, офіцерів вищого рангу, багатіїв, вельмож, деталі якого зображено у оповіданні «Стріли Амура»: «Треба вам сказати, що верховний комісар дуже багатий. Його платня перевершує мрії самої неприборканої жадібності – вона таке велика, що він може дозволити собі відкладати на чорний день суми, які скомпрометували б навіть радника. Він влаштовував справжні королівські прийоми, тримав чудових коней, давав бали; він був в країні великою фігурою і поводився відповідно до свого положення» [5, с. 96].

Очевидним є той факт, що кохання не купується і не продається. Ось і Кіті Бейтон, головна героїня оповідання, вірить у святість цього почуття і надає перевагу молодому офіцеру Кеббону, у якого обов'язок, як і у письменника, на першому місці: «Приємно, звичайно, коли верховний комісар з купою всяких титулів вирізняє тебе серед інших і серця деяких дівчат сповнюються чорною заздрістю. Приємно, годі й казати, бачити його у своїх ніг, але куди приємніше сховатися від нього і поїхати кататися верхи в компанії людини, яка не має ніяких титулів – Кеббона – молодого офіцера з привабливою зовнішністю і без всяких видів на майбутнє. Адже він був чесний юнак і не намагався приховувати, що по вуха в неї закоханий» [5, с. 97]. І це ще раз доводить, що для кохання потрібні лише два люблячі серця, а все інше просто втрачає сенс.

Отже, справжнє кохання у Р. Кіплінга має гарячий і пристрасний характер. Письменник змальовує його як запальне і палке почуття. Герої його оповідань щиро кохають один одного, проте, щоб дістатися до щастя

потрібно пройти нелегкий, грубий, а іноді й жорстокий шлях.

Література

1. Долинин А. А. Редьярд Киплинг / А. А. Долинин // Рассказы. Стихотворения / Р. Киплинг. – Л. : Худож. лит., 1989. – С. 5 – 16.
- 2.. Гениева Е. Ю. Киплинг / Е. Ю. Гениева // История Всемирной литературы: В 9 т. – М: Наука, 1994.– Т. 8.– С. 381 – 384.
3. Киплинг Р. Восток есть Восток, Рассказы. Путевые заметки. Стихи / Р. Киплинг. – М.: Художественная литература, 1991. – 462 с.
4. Киплинг Р. Рассказы / Р. Киплинг. – Л.: Художественная литература, 1989. – 366 с.
5. Киплинг Р. Рассказы / Р. Киплинг. – К.: СП Интерсигнал, 1991. – 396 с.
6. Рокаш О. М. Ред'ярд Кіплінг – співець мужності і сили людського духу : навч.-метод. посіб. / О. М. Рокаш. – Кам'янець-Подільський, 2004. – 180 с.
7. Складар Ф. М. Р. Киплинг-новеллист: от репортажа к рассказу / Ф. М. Складар // Вопросы зарубежной литературы : сб. науч. трудов.– Томск : Томский ун-т, 1979. – № 603. – С. 53 – 63.